

**Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет
Кафедра слов'янської філології**

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ДЛЯ
ВСТУПНИКІВ НА НАВЧАННЯ ЗА ОС «МАГІСТР»
за спеціальністю «Мова і література (чеська)»**

Програму затверджено рішенням Вченої ради філологічного факультету 17 лютого 2016 року, протокол № 7.

Голова Вченої ради філологічного факультету – декан філологічного факультету д.ф.н, доц. Пилипчук С.М.

Львів – 2016

Сучасна чеська літературна мова

Орфографія сучасної чеської мови

Графічна система чеської літературної мови. Інвентар знаків Принципи чеського правопису.

Написання *i/y* після м'яких і твердих приголосних.

Написання *i/y* після т.зв. "правописно подвійних" приголосних.

Написання *i/y* в закінченнях іменників чоловічого роду.

Написання *i/y* в закінченнях іменників жіночого роду.

Написання *i/y* в закінченнях іменників середнього роду.

Написання *i/y* в закінченнях прикметників.

Написання *i/y* в закінченнях дієприкметників минулого часу.

Грамматичне узгодження.

Написання *i/y* в закінченнях дієприкметників минулого часу.

Узгодження за смислом.

Чергування коротких і довгих голосних.

Написання літер *í/ů*. Чергування коротких і довгих голосних при словозміні.

Чергування коротких і довгих голосних при словотворі (іменників, прикметників, дієслів).

Часокількість префіксів та суфіксів. Написання сполучень *bje, vje, bě, vě, pě, mě, mně*.

Написання прийменників *s (se) - z (ze)* та префіксів *s - (se-) - z - (ze-)*.

Написання великої літери.

Правопис слів іншомовного походження.

Фонетика сучасної чеської мови

Визначення дисципліни та предмет вивчення. Фонетика в парадигмі лінгвістичних дисциплін. З історії вивчення фонетики у чеському мовознавстві.

Органогенетична (артикуляційна, фізіологічна) фонетика. Органи мовлення та їх функції у процесі мовлення.

Основні поняття фонології. Характеристика системи вокалічних фонем. Артикуляція. Акустика.

Реалізація окремих вокалічних фонем /a, á/; /e, é/; /i, í/; /o, ó/; /u, ú/.

Дифтонги /ou/; /au/; /eu/.

Система чеських консонантних фонем. Артикуляція консонантів. Акустика. Реалізація консонантних фонем / p/, /b/, / m/, /t/, /d/, /n/, /tʰ/, /dʰ/, /ň/.

Реалізація консонантних фонем /k/, /g/, /c/, /z/, /z/, /f/, /v/, /s/, /z/, /š/, /ž/, /j/, /x/, /h/, /l/, /r/, /ř/.

Фонетичні засоби мовлення. Пауза. Інтонація. Наголос у реченні. Наголос у слові.

Закономірності сполучення фонем у потоці мовлення. Реалізація фонем в різних позиціях . Реалізація фонем після і перед паузою.

Асиміляція за дзвінкістю. Артикуляційна асиміляція. Злиття груп приголосних.

Транскрипція. Види транскрипції.

Принципи та основні засади чеської літературної вимови.

Основні правила вимови слів іншомовного походження, власних назв.

Лексика і лексикографія сучасної чеської мови

Лексикологія як наука про словниковий склад мови.

Лексичне і граматичне значення слова. Варіанти слова.

Системність словникового складу мови.

Поняття і значення. Внутрішня форма слова.

Структура значення слова.

Основні типи лексичних значень.

Метафора. Метонімія. Синекдоха.

Лексична омонімія та її типи.

Лексична синонімія. Типи лексичних синонімів.

Антонімія. Структурні типи антонімів.

Лексичний склад чеської мови.

Територіальні діалекти чеської мови.

Соціальні діалекти чеської мови.

Стилістичне розшарування лексики чеської мови.

Лексичний склад чеської мови з огляду на час входження до лексичної системи.

Експресивно-стилістична характеристика лексики чеської мови.

Характеристика лексичного складу чеської мови з огляду походження слів.

Характеристика словникового складу сучасної чеської мови за частотою і загальною вживаністю. Активна і пасивна лексика.

Фразеологія як розділ мовознавства, що вивчає фразеологічний склад мови. Основні ознаки фразеологізмів.

Системні зв'язки у сфері чеської фразеології.

Чеська лексикографія і фразеографія. Типи словників. Конспекти вступних статей до сучасних лінгвістичних словників чеської мови.

Словотвір

Словотвір як лінгвістична дисципліна. Предмет науки про творення слів і її місце у лінгвістиці.

Морфеміка. Морф і морфема. Типи морфів і морфем.

Способи творення слів.

Основні словотвірні відношення (*fundace a motivace*). Словотвірне гніздо. Словотвірна будова слова. Словотвірна основа. Словотвірний формант. Чергування. Словотвірне і лексичне значення слова.

Поняття ономасіологічної категорії і класифікація ономасіологічних категорій. Словотвірний клас. Словотвірний тип і підтип. Характеристика словотвірних способів, типів і засобів.

Словотвір іменників.

Словотвір прикметників.

Словотвір прислівників.

Словотвір дієслів.

Утворення числівників. Утворення займенників. Утворення прийменників. Утворення сполучників. Утворення часток. Утворення вигуків.

Словотвірний і морфемний аналіз слова.

Морфологія сучасної чеської мови

Морфологія як лінгвістична дисципліна. Частина мови. Критерії поділу слів на частини мови.

Іменник. Загальна характеристика і граматичні категорії іменників. Семантична характеристика іменників. Іменники конкретні і абстрактні, загальні і власні, речовинні, збірні.

Число іменників.

Рід іменників.

Відмінок іменників. Класифікація відмінків. Характеристика відмінків.

Відмінювання іменників чоловічого роду.

Відмінювання іменників жіночого роду.

Відмінювання іменників середнього роду.

Відмінювання іменників іншомовного походження.

Морфологічний аналіз іменників.

Дієслово. Загальна характеристика і граматичні категорії дієслів.

Форми дієслова (*určité* a *neurčité*).

Особа дієслова. Число дієслова. Час дієслова. Вид дієслова.

Спосіб дієслова. Стан дієслова.

Неозначені (*neurčité*) форми дієслова, їх значення, творення і вживання.

Інфінітив. Дієприкметник активний і пасивний. Дієприслівники. Дієприслівник теперішнього і минулого часу.

Дієвідмінювання. Основа теперішнього часу і основа минулого часу. Типи дієвідмінювання. Класифікація дієслів за формотворчим суфіксом основи минулого часу/інфінітивним. Класифікація дієслів за формотворчим суфіксом основи теперішнього часу.

I клас дієслів. Загальна характеристика. Типи дієвідмінювання *nese, peče, maže, tře, bere*.

II клас дієслів. Загальна характеристика. Типи дієвідмінювання *tiskne, mine, začne*.

III клас дієслів. Загальна характеристика. Типи дієвідмінювання *kryje, kupuje*.

IV клас дієслів. Загальна характеристика. Типи дієвідмінювання *proší, trpí, sází*. Перехід дієслів між типами.

V клас дієслів. Загальна характеристика. Тип дієвідмінювання **dělá**.
Неправильні дієслова.

Морфологічний аналіз дієслів.

Прикметник як самостійна частина мови.

Дефініція прикметника. Функціонально-семантична характеристика.
Творення прикметників: від іменників, прислівників, дієслів. Найуживаніші словотвірні компоненти (суфікси -ní, -ný, -ský, -cký, -ový, -í, -ecí, -ův, -in, -itý, -ejší, -ější; префікси -pře, -pra, -na, -po, -pří).

Граматичні категорії прикметника. Особливості відмінювання.

Характеристика зразків відмінювання (mladý, jarní, šťasten, otcův, matčin).

Ступенювання прикметників.

Система творення ступенів порівняння. Творення ступенів порівняння від інших основ. Синтаксичне оформлення ступеньованих прикметників. Зіставний аспект з українською мовою.

Розряди прикметників за значенням.

Якісні, відносні, присвійні прикметники, характеристика, взаємоперехід . Граматично-семантичні характеристики.

Визначення займенника. Лексико-граматична характеристика.

Розряди займенників за значенням. 1.osobní personální (a zvratné); 2. přivlastňovací, posesivní ; 3. ukazovací, demonstrativní; 4. tázací, interogativní; 5. vztažná, relativní; 6. neurčitá, indefinitní; 7. záporná, negativní. Характеристика.

Граматичні категорії займенників. Рід, число, відмінок zájmen bezrodých já, ty, my, vy, se.

Відмінювання займенників.

Характеристика займенникового відмінювання. Відмінювання займенників родових і неродових. Парадигма відмінювання ten, náš. Характеристика відмінювання on, ona, ono; jenž, jež, jež. Особливості парадигми všech, vše. Відмінювання займенників родових за прикметниковим зразком. Невідмінюванні займенники.

Числівник в морфологічній парадигмі сучасної чеської мови.

Визначення числівника як самостійної частини мови. Загальна характеристика. Розряди числівників за значенням. Зіставний аспект з українською мовою.

Особливості займенникової парадигм числівників.

Характеристика відмінювання числівників. Прикметниковий тип відмінювання. Особливості іменникового типу. Відмінювання за зразком займенників. Невідмінюванні займенники. Особливості узгодження з іменниками.

Прислівник у морфологічній системі сучасної чеської мови.

Визначення. Характеристика. Займенникові прислівники.

Групи прислівників за значенням. Прислівники модальні і стану.

Ступенювання прислівників. Вживання прислівників у контексті.

Сполучник. Характеристика. Структура сполучників. Сполучники сурядності та підрядності.

Прийменник. Характеристика. Розряди прийменників за походженням. Сполучуванність з відмінками.

Частка. Характеристика. Розряди часток.

Вигук. Характеристика вигуків.

Синтаксис сучасної чеської мови

Синтаксис як вчення про способи поєднання слів в словосполучення і речення. Основні способи вираження синтаксичних відношень.

Модальні типи речень.

Вираження заперечення у чеській мові.

Типи речень за характером їх предикативної основи. Односкладні та двоскладні речення. Типи односкладних речень.

Члени речення. Способи вираження підмета.

Способи вираження присудка. Узгодження присудка з підметом.

Інші члени речення (předmět, příslovečné určení, doplněk, přívlastek) та способи їх вираження.

Типи складних речень.

Складносурядні речення.

Складнопідрядні речення.

Рекомендована література

1. Андел В.П. Методичні вказівки до вивчення чеської часокількості (для студентів філологічного факультету). – Львів, ЛДУ, 1964.

2. Андерш Й.Ф. , Матвієнко Т.І. та ін. Граматика чеської мови. – К. :Наук. думка, 1992.

3. Андерш Й.Ф. Типологія простих дієслівних речень у чеській мові в зіставленні з українською. – К.:Наук. думка, 1987.

4. Антоненко О., Лобур Н., Паламарчук О., Стрельчук Г., Шевченко М. Українсько-чеський словник лінгвістичної термінології. – Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2009.

5. Гасіл Ї., Лобур Н., Паламарчук О. Чеська мова для українців. Підручник. Частина 1. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2011.

6. Даниленко Л.І. Чеська мова. – К. :Довіра, 2007.

7. Медовников А.М., Тепляков И.М. Методические указания к выполнению контрольных работ по чешской орфографии (для студентов филологического ф-та). – Львов : ЛГУ, 1989.

8. Новак Ї. Чесько-український словник. – К. : Чумацький шлях, 2008.

9. Осташ Л.Р. Методичні рекомендації і тестові завдання з морфології сучасної чеської мови (іменник). – Львів : ПАІС, 2010.

10. Паламарчук О.Л., Антоненко О.В., Лобур Н.В. Из життя сучасної Чехії II. Навчальний посібник з аналітичного читання для студентів славістів 3–4 курсів. Друге видання, розширене і доповнене. – К. : Освіта України, 2014.
11. Пушкар М. Курс лекцій з сучасної чеської літературної мови. – Львів, 1963.
12. Українсько-чеські паралелі в текстах і ситуаціях. Розмовник / Й.Ф. Андерш, Л.І. Даниленко, О.Л. Паламарчук, В.М. Русанівський, В.Є. Федонюк. – К. : Довіра, 2006.
13. Чесько-український словник / [уклад. Й.Ф. Андерш та ін.]. – К.: Наукова думка, 1988–1989. – Т. 1–2.
14. Adam R., Beneš M., Bozděchová I., Jínová P., Martínek F., Prokšová H., Saicová Římalová L. Úvodní jazykový seminář: výklad a cvičení (s terminologickým slovníkem) [Електронний ресурс] /. – Praha: Karolinum, 2014. – Режим доступу : http://www.cupress.cuni.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=45178
15. Adamovičová A. Nebojte se češtiny. – Praha : Karolinum, 2005.
16. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Šticha a kol. – Praha : Academia, 2013.
17. Akademická příručka českého jazyka / Markéta Pravdová, Ivana Svobodová (editorky). – Praha : Academia, 2014.
18. Čech E., Kaňka J. Pišme správně česky. – Praha: SPN, 1969.
19. Čechová E., Remediosová H., Putz H. Chcete ještě lépe mluvit česky? – Liberec, 2001.
20. Čechová E., Remediosová H., Putz H. Chcete mluvit česky? – Liberec, 1996.
21. Čechová M. a kol. Čeština – řeč a jazyk. – 3., rozšířené a upravené vydání. – Praha : SPN, 2011.
22. Čermák F. Idiomatika a frazeologie češtiny. – Praha : UK, 1982.
23. Chudková J. Zdokonalujeme se v pravopisu. – Praha : SPN, 1970.
24. Co přinášejí nová Pravidla českého pravopisu. – Praha, 1991.
25. Cuřín F. Vývoj spisovné češtiny. – Praha : SPN, 1985.
26. Daneš F. a kol. Český jazyk na přelomu tisíciletí. – Praha : Academia, 1997.
27. Daneš F., Hlavsa Z. Větné vzorce v češtině. – Praha : SPN, 1981.
28. Durdík, J. Kallilogie čili o výslovnosti. – Praha 1873; 2 vyd. Olomouc: Votobia, 1997.
29. Encyklopedický slovník češtiny / Ed. Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová. – Praha : Lidové noviny, 2002.
30. Filipec J. Česká synonyma z hlediska stylistiky a lexikologie. – Praha, 1961.
31. Filipec J., Čermák F. Česká lexikologie. – Praha:Academia, 1985.
32. Grepl M. Karlík P. Skladba češtiny. – Olomouc : Votobia, 1998.
33. Hála B. aj. Výslovnost spisovné češtiny I. Výslovnost slov českých. – Praha: SPN, 1955, 2.vyd. 1967.
34. Hála B. Fonetika v teorii a praxi. – Praha : SPN, 1975.

35. Hála B. Uvedení do fonetiky češtiny na obecně fonetickém základě. – Praha : ČSAV, 1962.
36. Hauser P. Nauka o slovní zásobě. – Praha: SPN, 1980.
37. Havránek B., Jedlička A. Česká mluvnice. – Praha : SPN, 1981.
38. Havránek B., Jedlička A. Stručná mluvnice česká. – Praha: Fortuna, 2007.
39. Hirschová M. Syntaktické rozbory. – Praha : Univerzita Karlova ; Pedagogická fakulta, 2012.
40. Honzáková, M., Honzák, F., Romportl, M. Čtete je správně. Slovníček výslovnosti cizích jmen. 3., doplněné vydání. – Praha : Albatros 2004.
41. Houžvičková M., Hoffmannová J. Čeština pro překladatele. Základy teorie, interpretace textů, praktická cvičení. – Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2012.
42. Hrbáček J. Mluvnické rozbory a cvičení v češtině. – Praha : Univerzita Karlova, 1998.
43. Hubáček J. O českých slanzích. – Ostrava, 1981.
44. Hubáček J. Učebnice stylistiky. – Praha : SPN, 1987.
45. Hůrková-Novotná, J. Česká výslovnostní norma. – Praha : Scientia, 1995.
46. Jedlička A. Spisovná čeština v současné komunikaci. – Praha, 1978.
47. K diferenciaci současného mluveného jazyka. – Filozofická fakulta Ostravské univerzity, 1994.
48. Kolářová I., Klímová K., Hauser P., Ondrášková K. Český jazyk pro studující učitelství 1. stupně základní školy. – Praha : Grada, 2012.
49. Kopečný F. Základy české skladby. – Praha : SPN, 1962.
50. Kořenský J. Český jazyk. – Opole, 1998.
51. Kořínek, J.M., Edhard, A. Úvod do fonologie. Praha: Academia, 2000.
52. Kraus J., Petráčková V. Akademický slovník cizích slov. – Praha : Academia, 1995.
53. Krčmová, M. Úvod do fonetiky a fonologie pro bohemisty. – Ostravská univerzita v Ostravě, 2007.
54. Krobotová M. Česká morfologie. Cvičení. – Olomouc, 2005.
55. Kučera J., Zeman, J. Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině. 1 – Anglická osobní jména. – Hradec Králové : Gaudeamus, 1998.
56. Kurimský A., Šišková R., Savický N. Ukrajinsko-český slovník. – Praha: Academia, 1994, 1996. – D. I.–II.
57. Lotko E. Lexikální negace v současné češtině. – Praha : SPN, 1973.
58. Luttererová J. Česká slovní zásoba a konverzační cvičení. – Praha : ISV nakladatelství, 2003.
59. Martincová O. Problematika neologizmů v současné spisovné češtině. – Praha : SPN, 1983.
60. Mitter P. Komplexní jazyková cvičení. Studijní opora Katedry bohemistiky Pedagogické fakulty Univerzity J.E. Purkyně v Ústí nad Labem. – Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, 2011.
61. Mluvnice češtiny. 1. Fonetika. Fonologie. Morfonologie a morfemika. Tvoření slov. – Praha: Academia, 1986.

62. Mluvnice češtiny. 2. Tvarosloví. – Praha : Academia, 1986.
63. Mluvnice češtiny. 3. Skladba. – Praha : Academia, 1987.
64. Němec J. Vývojové postupy české slovní zásoby. – Praha : SPN, 1968.
65. Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 1 / Kol. autorů pod vedením Olgy Martinové. – Praha : Academia, 1998.
66. Nová slova v češtině. Slovník neologizmů 2 / Kol. autorů pod vedením Olgy Martinové. – Praha : Academia, 2004.
67. Nový akademický slovník cizích slov / Kol. autorů pod vedením Jiřího Krause. – Praha : Academia, 2005.
68. O češtině pro Čechy. Jazyková příručka. – Praha : Orbis, 1963.
69. Pala K., Všianský J. Slovník českých synonym. – Praha, 1994.
70. Palková, Z. Fonetika a fonologie češtiny. 2.vyd. – Praha: Karolinum,1997.
71. Poldauf I., Šprunk K. Čeština jazyk cizí. – Praha : SPN, 1968.
72. Poštolková B. Odborná a běžná slovní zásoba současné češtiny. – Praha:Academia, 1984.
73. Poštolková B., Roudný M., Tejnor A. O české terminologii. – Praha:Academia, 1983.
74. Pravidla českého pravopisu / Ústav pro jazyk český AV ČR. – Praha: Academia, 2005. – 391 s.
75. Pravidla českého pravopisu. – Olomouc, 1997.
76. Pravidla českého pravopisu. Školní vydání. – Praha, 1993, 1998.
77. Příruční mluvnice češtiny / Ed. Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusínová. – Vydání 2., opravené. – Praha : Lidové noviny, 2012.
78. Příruční slovník jazyka českého. Díl.I-IV. – Praha, 1935–1957.
79. Romportl, M. aj. Výslovnost spisovné češtiny II. Výslovnost slov přejatých. – Praha: Academia 1978.
80. Romportl, M. Základy fonetiky.6.vyd. – Praha: SPN, 1989.
81. Sborníky Phonetica Pragensia: 1, 1967; 2, 1970; 3, 1972; 4 1974; 5, 1976; 6, 1983; 7, 1985; 8,1994; 9,1996.
82. Slovník české frazeologie a idiomatiky. Díl. I-IV. – Praha, 1983–1994.
83. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost / [hl. red J. Filipec, F. Daneš, J. Machač, V. Mejstřík]. – Praha: Academia, 2005.
84. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. – Praha, 1978, 1994.
85. Slovník spisovného jazyka českého / [za red. ved. B. Havránka]. – Praha: Academia, 1989. – Sv.1–8.
86. Slovník spisovného jazyka českého. Díl. I–IV. – Praha, 1958-1971.
87. Šmilauer V. Novočeská skladba. – Praha : SPN, 1969.
88. Šmilauer V. Nauka o českém jazyku. – Praha : SPN, 1972.
89. Sochová Z., Poštolková B. Co v slovnících nenajdete. Novinky v současné slovní zásobě. – Praha, 1994.
90. Svozilová N., Prouzová H., Jirsová A. Slovník slovesných, substantivních a adjektivních vazeb a spojení. – Praha: Academia, 2005.
91. Trávníček F. Nauka o slovní zásobě. – Praha, 1958.
92. Trávníček F. Slovník jazyka českého. – Praha, 1952.

93. Trávníček, J. Spisovná česká výslovnost. – Brno, 1940.
94. Trávníček, J. Správná česká výslovnost. – Brno, 1935.
95. Trnková A. Cvičení z české mluvnice pro cizince. – Praha : ISV nakladatelství, 1998.
96. Vachek, J. Dynamika fonologického systému současné spisovné češtiny. – Praha: Academia, 1968.
97. Weingart, M. Zvuková kultura českého jazyka // Havránek B., Weingart M. (red.) Spisovná čeština a jazyková kultura. – Praha 1932.
98. Zeman J. Výslovnost a skloňování cizích osobních jmen v češtině. Hradec Králové: Gaudeamus. 2 – Severská osobní jména, 2000; 3 – Románská osobní jména, 2002; 4 – Francouzská osobní jména, 2003; 5 – Italská, holandská a albánská osobní jména, 2005; 6 – Polská, maďarská, estonská a latinská osobní jména, 2006.
99. Zima J. Expresivita slova u současné češtině. – Praha, 1961.
100. <http://prirucka.ujc.cas.cz> Лінгвістичний інтернет-довідник Інституту чеської мови Академії наук Чеської Республіки.

Исторична граматика чеської мови

Historická mluvnice češtiny jako jazykovědná disciplína. Periodizace češtiny. Nejvýznamější písemné památky. Prameny k poznání historického vývoje češtiny. Základní rozdělení českých nářečí.

Vývoj českého pravopisu – české pravopisné systémy. Vývoj interpunkce. Transliterace a transkripce.

Praslovanština a její fonologický vývoj. Změny v systému samohlásek.

Praslovanština a její fonologický vývoj. Změny v systému souhlásek.

Metateze.

Fonologické změny provedené na prahu pračeštiny (10. století). Kontrakce.

Fonologické změny provedené na prahu pračeštiny (10. století). Zánik a vokalizace jerů. Denazalizace.

Fonologický systém pračeštiny. Změna *dz' > z'*. Rozvinutí korelace měkkosti. Pračeská depalatalizace.

Přehláska *'ä > ě*.

Změna *g > □ > h*. Asibilace a vznik *ř*. Přejetí konsonantu *f*.

Slabikotvorné hlásky *r, l*. Vývoj pobočných slabik.

Přehláska *'o > ě*. Přehláska *'u > i*.

Hlavní historická depalatalizace.

Změna *ě > e* (ztráta jotace). Diftongizace *ó > uo*. Vývoj konsonantu *v*.

Diftongizace *y > ei*. Diftongizace *ú > ou*. Změna *y > i*. Monoftongizace *ei > í*. Monoftongizace *uo > ú (ů)*.

Úženi *é > í*. Změna *aj > ej*. Samohlasková kvantita. Prízvuk.

Hlásky v produ řeči. Protetické a hiátové hlásky. Asimilace znělosti. Neutralizace znělostních protikladů. Disimilační změny. Další hláskové změny v proudu řeči.

Morfologický vývoj češtiny. Druhy deklinace. Deklinace jmenná. Gramatické kategorie. Pád. Číslo. Rod.

Pračeské (příp. staročeské) deklinační typy. Deklinace vokalické. Mužské u-kmeny. Mužské o-kmeny.
Mužské jo-kmeny. Mužské ъjo-kmeny.
Střední o-kmeny. Střední jo-kmeny. Střední ъjo-kmeny.
A-kmeny, ja-kmeny. ъja-kmeny.
I-kmeny. Ženské ů-kmeny.
Deklinace konsonantické. Mužské n-kmeny. Střední n-kmeny, nt-kmeny, s-kmeny, r-kmeny, t-kmeny.
Deklinace zájmenná. Historický vývoj zájmen.
Deklinace složená. Historický vývoj adjektiv.
Historický vývoj číslovek.
Historický vývoj sloves. Gramatické kategorie slovesa. Osoba. Číslo. Čas. Způsob. Rod. Vid.
Slovesa tematická a atematická. Slovesné třídy.
Vliv fonetických a morfoložických zmen na vývoj slovesa.
Tvoření slovesných tvarů. Indikativ prezenta. Imperfektum. Aorist. Préteritum. Plusquamperfektum.
Tvoření slovesných tvarů. Futurum. Imperativ. Kondicionál. Infinitiv. Supinum. Participium l-ové. Participium s-ové. Participium n-ové a t-ové. Složené neboli opisné tvary pasivní.

Рекомендована література

1. Андел В.П. Збірник завдань з історичної граматики чеської мови. – Львів, 1965.
2. Пушкар М. А. Історична фонетика чеської мови. Ч. 1. – Львів, 1965.
3. Пушкар М. А. Історична фонетика чеської мови. Ч. 2. – Львів, 1965.
4. Широкова А.Г., Васильева В.Ф., Едличка А. Чешский язык. – М., 1990.
5. Bělič J., Kamiš A., Kučera K. Malý staročeský slovník. – Praha, 1978.
6. Bělič J. Nástin české dialektologie. – Praha, 1972.
7. Cuřín Fr. Vývoj spisovné češtiny. – Praha, 1985.
8. Dostál A. Historická mluvnice česká. 2. Tvarosloví. 2. část. Časování. – Praha, 1966.
9. Encyklopedický slovník češtiny / Ed. Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová. – Praha : Lidové noviny, 2002.
10. Komárek M. Historická mluvnice česká. Hláskosloví. – Praha, 1958.
11. Komárek M. Dějiny českého jazyka – Brno, 2012.
12. Kosek P. Historická mluvnice češtiny – překlenovací seminář. – Brno, 2014.
13. Kosek P. Historická mluvnice češtiny I. – Brno, 2014.
14. Lamprecht A., Šlosar D., Bauer J. Historická mluvnice češtiny. – Praha, 1977.
15. Máček V. Etymologický slovník jazyka českého a slovenského. – Praha, 1957.
16. Pleskalová J. Stará čestina pro nefilology. – Brno, 2009.
17. Porák J. Cvičebnice staročeského tvarosloví. Vyd. III. – Praha, 1970.

18. Porák J. Chrestomatie k vývoji českého jazyka (13.–18. století). – Praha, 1979.
19. Trávníček Fr. Historická mluvnice československá. – Praha, 1935.
20. Vážný V. Historická mluvnice česká. 2. Tvarosloví. 1. část. Skloňování. – Praha, 1966.
21. Večerka R. Staroslověnština v kontextu slovanských jazyků. – Olomouc ; Praha, 2006.
22. Vokabulář webový: <http://vokabular.ujc.cas.cz>
23. Webové stránky Oddělení vývoje jazyka ÚJČ AV ČR: <http://www.ujc.cas.cz/oddeleni/index.php?page=staroces>
24. Databáze Manuscriptorium – <http://www.manuscriptorium.com>
25. Diachronní část Českého národního korpusu (DIAKORP): <http://ucnk.ff.cuni.cz>.

Історія чеської мови

Історія чеської мови як наукова дисципліна, її предмет та завдання. Значення вивчення історії мови. Місце чеської мови серед слов'янських мов. Основні джерела для вивчення історії чеської мови. Методи історичного вивчення слов'янських мов. Періодизація історії чеської мови. Історія чеської графіки та орфографії. Об'єднання давніх чеських та моравських племен. Роль виникнення держави та прийняття християнства. Старослов'янська мова як перша літературна слов'янська мова у чехів і мораван.

Найстарші джерела для реконструкції давнього періоду історії чеської мови (богемізи, богеміки, глоси). Функція чеської, старослов'янської, латинської та німецької мов у найстарший період. Огляд найдавніших пам'яток чеського письменства.

Загальна характеристика чеської мови догусівської епохи. Особливості фонетики, морфології та синтаксису цього періоду. Поповнення словникового складу. Особливості словотвору. Роль Праги та центральночеського діалекту в історії формування літературної чеської мови.

Характеристика чеської мови гусівської епохи. Чеська мова XIV–XV ст.ст. Найдавніші пам'ятки власне чеського письменства. Зміни у фонетиці та морфології чеської мови. Особливості словотвору та синтаксису. Розвиток лексики. Роль Я. Гуса в історії розвитку чеської мови. Мова творів сучасників та послідовників Я.Гуса (Я.Рокецана, П.Хельчицький). розширення функцій чеської мови в гуситську епоху. Демократизація чеської літературної мови. Чеська літературна мова та народна мова як основа для утворення та подальшого розвитку мови чеської народності.

Розвиток чеської мови у XV - XVI ст. ст. нормалізація чеської мови цього періоду. Вплив гуманізму та діяльності "Чеських братів" на розвиток чеської мови. "Краліцька біблія" та її значення в історії становлення літературної чеської мови. Мовна характеристика "Краліцької біблії" та мова творів А.Д.Велеславіна. Найважливіші особливості фонетики, морфології та синтаксису цього періоду. Вплив латинського синтаксису. Збагачення словника, розвиток синонімії. Нові способи словотворення. Чеські граматики

цього періоду (Я.Благослав, Б.Нудожерський та ін.), словники (А.Д.Велиславін). Стабілізація норм літературної чеської мови наприкінці XVI та на початку XVII ст. Утворення мови чеської народності.

Чеська мова періоду "занепаду" (після 1620 р.). Обмеження функцій чеської мови у цей період. Функції німецької та латинської мов у цей період. Нестабільність граматичних норм та звукової системи чеської мови. Відображення мовної ситуації у граматиках цього періоду. Доля чеської мови у творах чеських емігрантів (Я.А.Коменського та ін.). Зростання діалектних відмінностей. Виникнення інтердіалектних утворень.

Чеське Відродження. Особливості формування мови чеської нації. Архаїзація та нормалізація літературної чеської мови в області фонетики та морфології. Діяльність Й.Добровського та його учнів. Кодифікація літературної мови у граматиці Й.Добровського. Роль Й.Юнгманна щодо подальшого розвитку та збагачення чеської мови.

Розширення функцій та сфери вживання чеської мови (після 1848 р.). Поступове проникнення чеської мови в усі сфери державного та суспільного життя. Створення наукової термінології та термінологічних словників. Розвиток чеської журналістики та публіцистики. Звільнення літературної чеської мови від складного синтаксису класичного періоду (XVI ст.).

Демократизація літературної мови. Зародження розмовної форми літературної мови. Наближення норм літературної та розмовної мови у творах письменників другої пол. XIX ст. Відсутність стабільності у фонетичній системі та граматичній структурі літературної чеської мови цього періоду. Пуристи та їхнє прагнення до збереження "чистоти" мови. Наукове опрацювання та нормалізація чеської мови у працях Я.Гебауера наприкінці XIX ст.

Літературна чеська мова новітнього періоду (кін. XIX - XX ст.). Розвиток та становлення норм розмовної літературної чеської мови. Нові явища у граматиці, синтаксисі, лексиці. поповнення та розширення словникового складу сучасної чеської мови. Використання народно-розмовних елементів у мові художньої літератури. Подальша демократизація чеської мови.

Рекомендована література

1. Бернштейн С.Б. Очерк сравнительной грамматики славянских языков. – М., 1961.
2. Бернштейн С.Б. Очерк сравнительной грамматики славянских языков. Чередования. Именные основы. М., 1974.
3. Гуйер О. Введение в историю чешского языка. М., 1959.
4. Селищев А.М. Славянское языкознание. Т.1. Западнославянские языки. – М., 1941.
5. Широкова А.Г. Вопросы функциональной стратификации национального чешского языка и некоторые тенденции в его развитии. В сб.:

- "Функционирование славянских литературных языков в социалистическом обществе", М., 1988.
6. Широкова А.Г., Васильева В.Ф., Едличка А. Чешский язык. М., МГУ, 1990.
  7. Широкова А.Г., Нецименко Г.П. Становление литературного языка чешской нации. В сб.: "Национальное возрождение и формирование славянских литературных языков". М., 1978.
  8. Bělič J. Nástin české dialektologie. Praha, 1972.
  9. Bělič J. Sedm kapitol o češtině. Praha, 1955.
  10. Cuřín Fr. Vývoj spisovné češtiny. Praha, 1985.
  11. Ertl V. Časové úvahu o naší mateřštině. In: Spisovná čeština a jazyková kultura (red. B.Havránek, M.Weingart). Praha, 1932.
  12. Flajšhans V. Náš jazyk mateřský. Praha, 1924.
  13. Havránek B. Vývoj spisovného jazyka českého. In: Československá vlastivěda, ř.II, Praha, 1936.
  14. Havránek B. Studie o spisovném jazyce. Praha, 1963.
  15. Hronek J. Obecná čeština. Praha, 1972.
  16. Jedlička A. Spisovný jazyk v současné komunikaci. Praha, 1974,1977.
  17. Komárek M. Historická mluvnice česká. Hláskosloví. Praha, 1958.
  18. Kunstmann U. Denkmäler der altschechische Literatur... Berlin, 1955.
  19. Lamprecht A., Šlosar D., Bauer J. Historický vývoj češtiny. Praha, 1977.
  20. Porák J. Chrestomatie k vývoji českého jazyka. Praha, 1979.
  21. Porák J. Cvičebnice staročeského tvarosloví. Vyd. III. Praha, 1970.
  22. Sgall P., Hronek J. Čeština bez příkras. Praha, 1992.
  23. Trávníček Fr. Historická mluvnice československá. Praha, 1935.
  24. Vážný V. Historická mluvnice česká. 2. Tvarosloví. Časování. Praha, 1966.
  25. Vndrák V. Vývoj současného spisovného jazyka. Brno, 1926.
  26. Weingart M. Vývoj jazyka českého. Praha, 1918.

Історія чеської літератури

Зародження писемності на території Чехії. Діяльність Кирила та Мефодія.

Літературна спадщина Великої Моравії.

Мовна проблема у літературі Великої Моравії. Боротьба між латинською та старослов'янською мовними традиціями.

Зародження жанру хроніки у чеській літературі. Хроніка Козьми Празького.

Перші чеські літературні пам'ятки. Життя святих Людмили та Вацлава

Чеська література у XIII – XIVст.. Розвиток міської літератури. Творчість Т. Штітного, Сміля Фляшки.

Гуситська епоха у чеській літературі. Творчість Я. Гуса та його послідовників.

Чеська література кінця XV – початку XVII ст.. Особливості чеського Ренесансу.

Чеська література у XVII ст.. Занепад чеської культури після завоювань Габсбургів. Діяльність Я. А. Коменського.

Чеська література наприкінці XVII ст.. - XVIII ст.. Поняття про чеське Національне відродження.

Творча та наукова діяльність Й. Добровського.

Чеська просвітницька поезія. Творчість В. Тама. Поетична школа А. Пухмаєра.

Культурно-просвітницька діяльність П. Й. Шафарика, Ф. Палацького. Поняття про «панславізм».

Творчість та наукова діяльність Й. Юнгмана.

Я. Коллар та його поема «Дочка Слави».

Особливості розвитку чеського романтизму.

В. Ганка та Й. Лінда – автори «Краледворського» та «Зеленогорського» рукописів.

К. Г. Маха – вершина чеського романтизму.

Чеська романтична проза. Творчість П. Хохолоушка.

Зародження реалізму у чеській літературі.

Поетична та прозова творчість К. Сабіни. Роль К. Сабіни у чеській культурі.

Поетична творчість Й. В. Фріча. Українська тематика у творчості Й. В. Фріча.

Розвиток чеського театру у середині XIX ст.. Творчість Й. К. Тила.

Особливості творчості Б. Немцовой. Фольклорний елемент у творчості письменниці.

Сатирична творчість К. Гавлічка-Боровського.

Розвиток чеської балади та творчість К. Я. Ербена.

Я. Неруда – вершина розвитку чеського реалізму.

Творчий шлях В. Галека.

Особливості творчості К. Светлої.

Г. Пфлегер-Моравський та його творчість.

Творчий шлях С. Чеха.

Патріотична поезія В. Сладека.

Поезія Я. Врхліцького.

Ю. Зеєр та його творчий шлях.

Творчість Е. Красногорської. Оперні лібрето для Б. Сметани («Поцілунок», «Таємниця»).

Історична проза А. Їрасека.

Поезія Й. С. Махара.

Творчість О. Бржезіни.

Ф. Гельнер: творчість.

Ї. Маген: творчий шлях.

Творчість В. Дика.

Поезія П. Безруча.

Особливості розвитку чеської літератури на межі ХІХ – ХХ ст..
Виникнення нових напрямків та течій.

Творчий шлях А. Сташека.

Особливості прози К. М. Чапека-Хода.

Чеська література у період міжвоєнного двадцятиліття.

Поезія Ї. Волькера.

Поетичний шлях С. Костки-Неймана.

Поезія Ї. Горжейші.

Сатирична творчість Я. Гашека.

Тема Закарпаття у творчості Івана Ольбрахта.

Карел Чапек – фантаст. Оповідання, романи та п'єси К. Чапека..

Я. Йон та його проза

М. Маєрова: проблематика творчості.

В. Ванчура: творча та культурна діяльність.

Прозова творчість К. Нового.

Творчий шлях Е. Басса.

Поезія Ї. Гаусмана.

Поняття легіонерської чеської літератури (Р. Медек, Ф. Лангер, Ї. Копта).

Чеська література у 40-60-х рр..

Поезія Ф. Галаса.

Творчий шлях Я. Сейферта.

Поезія В. Незвала.

Особливості творчості М. Пуйманової.

Проза Гези Вчелічки.

Роман-репортаж Турека Сватоплука.

Творчість Ї. та М. Томанових.

Літературний процес у 70-80х рр..

Творчість М. Кундери. Постмодернізм у творчості М. Кундери.

Розвиток історичного роману у 70-80х рр.. Творчість Ф. Кожіка, М. В. Кратохвіла, В. Капліцького, В. Неффа.

Б. Грабал та його творчий шлях.

Психологічний роман у чеській літературі другої половини ХХ ст.
Творчість Л. Фукса.

Антивоєнна проза у 70-80х рр., творчість Н. Фріда, Я. Отченашека, Л. Фукса Я. Дрди, Ї. Шкворецького. Відмінність у зображенні воєнних подій 1941-45 рр. у творах представників офіційної та «підпільної» літератури.

Тема чеського села та будівничий роман у творчості Я. Козака та Б. Ржіги, І Кліми. Розбіжності у поглядах письменників на чеську та словацьку дійсність 50-70х рр. (офіційна та підпільна література).

Особливості творчості Ї. Марека.

Чеська наукова фантастика другої половини ХХ ст. Творчість А. Плудека, О. Неффа.

Чеська офіційна література, література у підпіллі та у еміграції 50-80х рр. XX ст.: загальна характеристика. Взаємодія між різними напрямками та течіями (соцреалізм, бітництво, постмодернізм)

Сучасний стан розвитку чеської літератури (від 1989 до сьогодні).

Чесько-українські літературні зв'язки у другій половині XX ст.-початку XXI ст. Чеська літературна критика у другій половині XX ст.-початку XXI ст.

Рекомендована література

1. Dějiny české literatury. Díl I-III. Praha, 1959-1961.
2. Encyklopedický slovník. Praha, 1982.
3. Hrábak J. Průvodce po dějinách české literatury. Praha, 1976.
4. Panorama české literatury. Olomouc, 1994.
5. Slovník českých spisovatelů. Praha, 1964.
6. История литературы западных и южных славян. Москва, 1997.
7. Кузнецова Р. История чешской литературы. Москва, 1981.
8. Очерки истории чешской литературы. Москва, 1963.

Слов'янський фольклор

Фольклор як прояв культури.

Критерії (риси фольклору).

Фольклористика як наука.

Система жанрів словесного фольклору.

Християнство і його вплив на розвиток народної творчості у слов'ян.

Рекомендована література

1. Боряк О. Україна: етнокультурна мозаїка. Київ, 2006. 328 с.
2. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість. Київ, 2006. 591 с.
3. Костомаров М. І. Слов'янська міфологія. Київ, 1994. 384 с.
4. Кравцов Н. И. Славянский фольклор. Москва, 1976. 262 с.

Вступ до слов'янської філології

Історія розвитку слов'янської філології як наукової дисципліни.

Філологія як комплекс лінгвістичних і культурно-історичних дисциплін.

Слов'янська філологія як галузь філологічних знань. Об'єкт та предмет слов'янської філології.

Зародження та становлення слов'янської філології. Історія західнослов'янської філології. Історія східнослов'янської філології. Історія південнослов'янської філології. Історія слов'янської філології в неслов'янських країнах.

Історія і традиції слов'янської філології у Львові.

Сучасні слов'янські народи.

Географічна, політична та етнічна карти сучасних слов'янських народів.
Мова і література, культурні, наукові та навчальні славістичні центри сучасних слов'янських народів.

Східнослов'янські літературні мови і найважливіші ознаки діалекту, що ліг в їх основу.

Західнослов'янські літературні мови і найважливіші ознаки діалекту, що ліг в їх основу.

Південнослов'янські літературні мови і найважливіші ознаки діалекту, що ліг в їх основу.

Мови світу. Індоевропейська сім'я мов. Група слов'янських мов. Праслов'янська мова.

Класифікація слов'янських мов. Генетична спорідненість слов'янських мов.

Слов'янські мови в складі індоевропейської сім'ї мов.

Праслов'янська мова. Періодизація історії праслов'янської мови. Діалектне членування праслов'янської мови.

Проблеми етногенезу давніх слов'ян. Гіпотези та концепції прабатьківщини слов'ян

Територія давніх слов'ян. Теорії прабатьківщини слов'ян. Дунайсько-карпатська теорія. Вісло-одерська теорія. Вісло-дніпровська теорія.

Розширення території слов'ян на початку та у середині I тисячоліття н.е.

Розпад слов'ян на дві гілки – західну і східну. Заселення слов'янами Балканського півострова.

Відомості про слов'ян у античних авторів. Римські автори про слов'ян.

Готські джерела про слов'ян. Візантійські автори про слов'ян. Східні автори про слов'ян.

Рекомендована література

1. Баран В. Д. Давні слов'яни. Київ: Видавничий дім "Альтернативи", 1998. 336 с.
2. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). Курс лекцій: Навчальний посібник / В. І. Яровий, П.М. Рудяков, В. П. Шумило та ін. Київ: Либідь, 2001. 632 с.
3. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології: Підручник. Київ: ВЦ "Академія", 2008. 344 с.
4. Чучка П. П. Вступ до слов'янської філології. Частина 1: Навчальний посібник. Київ: НМК ВО, 1988. 80 с.
5. Чучка П. П. Вступ до слов'янської філології. Частина 2: Навчальний посібник. Київ: НМК ВО, 1989. 76 с.
6. Славянские языки: Очерки грамматики западнославянских и южнославянских языков / Под ред. А. Г. Широковой, В. П. Гудкова. Москва, 1977. 375 с.
7. Супрун А. Е. Введение в славянскую филологию: Учебное пособие для филол. спец. ун-тов. 2-е изд., перераб. Минск: Выш. шк., 1989. 480 с.

Теорія і практика перекладу

Історія перекладу.

Теорія перекладу як наукова дисципліна.

Еквівалентність, адекватність та цінність перекладу.

Переклад як міжмовна трансформація.

Контекст при перекладі.

Види відповідників при перекладі.

Відтворення фразеологізмів при перекладі.

Безеквівалентна лексика та способи її передачі у перекладах.

“Неправдиві (фальшиві) друзі” перекладача.

Лексичні та граматичні трансформації при перекладі.

Рекомендована література

1. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Посібник. Київ, 2003. 280 с.
2. Korunets I. V. A Course in the Theory and Practice of Translation = Корунец І.В. Теорія і практика перекладу. Київ: Вища шк., 1986. 174 с.
3. Korunets I. V. Theory and Practice of Translation = Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Вінниця: Нова Книга, 2000. 446 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Вінниця: Нова Книга, 2003. 160 с.
5. Корунець І. В. Вступ до перекладознавства. Підручник. Вінниця: Нова Книга, 2008. 512 с.
6. Кияк Т. Р., Огуй О. Д., Науменко А. М. Теорія та практика перекладу. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова Книга, 2006. 592 с.
7. Алексеева И. С. Введение в переводоведение: Учебное пособие для студ. филол. и лингв. фак. высш. учеб. заведений. Санкт-Петербург: Филологический факультет СПбГУ; Москва: Издательский центр “Академия”, 2004. 352 с.
8. Виноградов В. С. Перевод: Общие и лексические вопросы: Учебное пособие. Москва: КДУ, 2004. 240 с.